

Nové Bratrské Listy

*Podle toho všichni poznají, že jste moji učedníci,
budete-li mít lásku jedni k druhým.*

(Jan 13,35)

1414–2014
600 let přijímání podobojí

obsah

kázání

Činím, co nechci (*H. Jalušková*) 3

biblické a teologické studie

Píseň o trpčím služebníku
(*R. Jakovljevič*) 5

O pokání Kainově (*P. Sláma*) 8

Pověření křesťanského sboru
(*David Keller*) 10

dějiny

Misie JB v jižní Africe
(*Tereza Daňková*) 11

Reformace ve Slovinsku
(*E. Bernardová*) 15

Pašijní hodiny (*J. Polma*) 16

unitas fratrum

SDM v Albánii (*dopis*) 18

Řeč N. Mandely na synodu JB
(*z angl. MU*) 19

náš seniorát

Potštejn: Praga – Haiti
(*J. Nejmánová*) 20

Rovensko (*H. Jalušková*) 23

Příprava nového EZ
(*M. Esterle*) 24

z knih

Jiřina Šiklová: Vyoštěná smrt
(*marie*) 26

ráj srdce

připravuje M. Matouš

Nové Bratrské Listy

16. ročník (2014)

Vydává OCHRANOVSKÝ SBOR

při ČCE v Praze

Čajkovského 8, 130 00 Praha 3

tel: 224 941 870

mail: uf.praga@centrum.cz

Registrováno pod zn. MK ČR E 12555

editorial

Dostává se Vám do rukou první číslo šestnáctého ročníku Nových bratrských listů. Vždy je to dobrodružství, když se pomalu začínají sbíhat články, které mi jednotliví autoři posílají. Je doba postu a příprav na velikonoce, proto se v tomto čísle zabýváme hříchem a úlohou vyznání, oběti, které jsou pro život křesťana centrem jeho života.

Po celý podzim minulého roku, ale i začátkem tohoto roku se vedly ve sborech diskuze o úloze, fungování a financování sborů v našem seniorátu. I v našem čísle jsou dozvuky těchto diskuzí, které církev staví před základní otázku: Jsme opravdu pro společnost solí země, jak své učedníky nazval náš Pán Ježíš Kristus?

Být solí země byla pokorná touha, která vedla bratrské misie v daleké Africe. O tomto úsilí bude v letošním ročníku celý seriál vyprávění. Misie, slovo častokrát zneužívané, nemusí být jenom do cizokrajných zemí, může se udát i ve sborech, kam přicházejí lidé „zvenčí“, jak je tomu na faře v Rovensku. Věříme, že možnost setkávání na faře nebude jenom hezkou vzpomínkou na bezstarostné dětství, ale i připomínkou, že lidský život má své zakotvení.

Co ještě dodat. Přeji Vám, vážení čtenáři, abyste i v tomto roce mohli prostřednictvím časopisu Nové bratrské listy navštěvovat naše sbory, dozvědět se něco nového, zamýšlet se nad tím, za kým naše sbory kráčí a jaká je budoucnost církve.

Požehnané velikonoční svátky, radost ze zvolání „Kristus vstal, on jistě vstal“

Vám všem přeje

Eva Šormová
redaktorka

**Děkujeme za podporu pro náš časopis.
Číslo účtu 13198319/0800**

kázání

Činím, co nechci (Ř 7,14-25)

Apoštol Pavel nám mluví z duše. Jak je nám blízký. Má velikou vůli, chtění konat dobro. Ve vztahu k bližnímu chce žít podle Božího zákona, ale zastaví se a zůstává stát v půli cesty. Cesta se začíná zatáčet úplně někam jinak a on jde po ní, ale někam, kam původně nechtěl.

Chtít dobro to dokážu, ale vykonat je, na to nemám sílu. Kraličtí to říkají takto: „nebo chtění hotové mám, ale abych vykonati mohl dobré, toho nenalézám.“ A Pavel zoufale volá: Jak ubohý a bídný jsem já člověk.

Poznáváme se tu? Vždyť to jsme i my. Chtění máme hotové, jsme rozhodnutí, ale něco se zamotá a výsledek vůbec neodpovídá chtění. Tuto zkušenost máme snad každý. Ráno si uděláme plán, co všechno stihneme, a večer zjistíme, že to dopadlo jinak.

Uvažujeme o tom, že je nezbytné promluvit si s dítětem, pak couvneme a s poznámkou „ostatně, co mu já mám mluvit do života“ pohovor vzdáme.

Máme spoustu dobrých předsevzetí, když si je tvoříme, je nám dobře. Jako by nás to povznášelo, popohánělo – teď určitě všechno uděláme, vyřešíme, bude všechno jiné, ale... Najednou se to pozvolna mění v až těžkou kouli na noze. A není síla, čin se nedostaví. Jak málo plánů nakonec ve skutečnosti uskutečníme.

Apoštol Pavel to říká upřímně. Vždyť já nečiním dobro, které chci, ale já činím zlo. Přitom to vůbec nechci. Je to Pavlova sebeobžaloba, povzdech nad člověčím člověkem, slabým a chatrným.

Proč apoštol Pavel, v našich očích téměř dokonalý člověk, takto na sebe žaluje? Vždyť on toho udělal hodně. On roznesl evangelium po tehdy známém světě. Cíl, který si dal, sledoval někdy až urputně. Přesto Pavel ví své o člověku i o sobě samém. Ví o lidské slabosti a nedostatečnosti. On ví o naší náklonnosti k horšímu, biblicky řečeno o lidské hříšnosti. V souvislosti s Pavlovým textem vzpomeňme na Ježíšovo podobenství o jednom člověku, který to už doma nemohl vydržet. Vyžádal si od otce část majetku, který měl po otcově smrti zdědit. Řekl si, nebudu čekat, chci ho užít už teď. On ho chce jako kapitál do života. Do života na svobodě, mimo otcovu ochranu. Muž je plný energie, je mladý a rozhodný. Chce žít svůj život naplno. A kdo by nechtěl. On si sbalil své věci a odešel do daleké země. Víme, jak to dopadlo. Svobodně se zaplete do všelijakých pastiček nesvobody.

Proč? Měl ten muž špatnou povahu? Slabý charakter? Je těžké někoho odsuzovat. O takovém člověku by platilo Pavlovo slovo: „Nevím, co dělám, nepoznávám se ve svých skutcích. Vždyť nedělám to, co chci, ale to, co nenávidím.“ To čteme ve

verši 15. Ten ztracený syn chtěl svobodně vydechnout. Chtěl svůj podíl, svůj život, ten měl stát na Otcově kapitálu, ale synovi se to všechno rozdrobilo pod rukama. Svůj život rozdrobil, promarnil. Víme, jak dopadl. Neměl ani na to, co jedla prasata, co žrali vepři.

Toto podobenství nám připomíná naši křehkost, zranitelnost. Nedokážeme být pány svého života. Člověk není tím, kdo rozhoduje a jedná. Cosi si s ním pohrává a zahrává. Může být manipulován. Je tím, kdo klame. Chtěl by na někoho vyžrát. Ale současně je oklamáván někým dalším.

Možná, že podobně vidí apoštol Pavel i svůj život. Snad i život druhých. Jako cestu, která je sice nasměrována, ale nakonec k určenému cíli nevede. Někde se zlomí, někde odbočí. Konečné poznání nás nepotěší, je až deprimující. Je to tak, nebo ne? Co za tím je?

Ne, apoštol Pavel nás nechce deprimovat nebo zahnat do kouta a tam nás dotlačit k vyznání, že jsme špatní a nestojíme za nic. To by nám vzalo veškerou naději.

Apoštol Pavel je přesvědčen, že člověk může rozpoznat své meze a ztracenost teprve tehdy, když pozná, že ho má Pán Bůh rád, že ho Pán Bůh přijal a že se k němu v Pánu Ježíši sklonil. Vzal jej za ruku a odpustil mu.

Pán Ježíš nepřišel do tohoto světa, aby člověka odsoudil, ale naopak, aby jej osvobodil. Ona ani ta Pavlova úvaha nekončí u věty, jak ubohý jsem člověk, ale pokračuje. Jedině Bohu buď dík, skrze Ježíše Krista Pána našeho.

Když se vrátíme k tomu podobenství, ztracený syn se také neztratil. Na konci je velká slavnost, vrací se do náruče Otcovy.

Náš život je plný rozhodování. Řešíme, jak udělat to či ono. V soukromém životě i jinde. Zdá se nám, že máme vše ve svých rukou, ale v podstatě nemáme ani vládu sami nad sebou. Jsme namyšlení na své vědomosti a často nám chybí láska, naděje, vnímavost k druhému člověku a ke všemu živému.

Jsme neschopní sami se změnit. A tak Pavel i za nás vyznává – Já ve skutečnosti nevím, co činím. Vždyť já nečiním, co chci, ale činím to, co nenávidím. Jak ubohý jsem to člověk, kdo mě vysvobodí z tohoto těla smrti! Jedině Bohu buď dík, skrze Ježíše Krista, Pána našeho.

Pán Bůh právě v Pánu Ježíši přišel a přichází i dnes. Přichází do naší rozpolcenosti, aby ji přemohl, aby nám dával radost, pokoj, přátelské vztahy a také naději, i tu naději poslední. Naději, kterou ani smrt neláme.

Hanka Jalušková

biblické a teologické studie

Píseň o trpícím služebník

Ačkoli se nedopustil násilí a v jeho ústech nebylo lsti, zalíbilo se Hospodinu, aby onemocněl a dal svůj život v oběť smíření. Spatří potomstvo, bude dlouho živ, a co se Hospodinovi líbí, v jeho ruce se podaří. Co vzejde z jeho útrap, uvidí a nasytí se. Svým poznáním učiní spravedlivými můj spravedlivý služebník mnohé: On vezme na sebe břemeno jejich nepravosti. A tak mu dávám podíl mezi mnohými, kořist rozdělí s četnými, protože obnažil svůj život vstříc smrti a mezi nevěrníky byl počítán. Ale on nesl hřích mnohých a dal se srazit mezi nevěrné. (Izajáš 53,9b–12)

Služebníkovo ponížení, zmučení a proklání pro nepravosti jiných, ponižující smrt i pohřbení odpovídá Hospodinovu plánu. V tom je právě Hospodinovým služebníkem, že zdárně vykoná Hospodinovo přání: přinese sám sebe v oběť usmíření, která dá neuvěřitelné plody – pojednou je opět živ, a to s radostnou perspektivou spravedlivých patriarchů: „spatří potomstvo, bude dlouho živ,“ tj. dílo jeho života je korunováno radostným ukojením z jeho úspěšného a plodného završení. Dlouhý život a potomstvo jsou požehnáním i příslibem a zárukou účasti v mesiášském království. Církevní otcové zde vidí zmínku o duchovním potomstvu Kristově – církvi, jež vzešla z jeho útrap, a právě to mu přinese obzvláštní uspokojení.

Jak je možné, že „Hospodinovi se zalíbilo, aby byl rozdrcen“ jeho služebník, „ačkoliv se nedopustil násilí a v jeho ústech nebylo lsti...“? Kde je Hospodinova láska a milosrdenství? Je u celého lidstva, které je nutno očistit a tím zachránit, a služebník je spolupůsobícím svobodným nástrojem tohoto očistění. Mimoděk se nám vybavují Kristova slova: „Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo věří, nezahynul, ale měl život věčný.“ (J 3,16), a přece Syna velice miloval (J 10,17; 15,9; 17,23), dokonce už od ustanovení světa (17,24). Ale právě tím, že se „nedopustil násilí a v jeho ústech nebylo lsti“, stal se služebník jedinou vhodnou čistnou obětí za svět. Nelze si nepřipomenout slova Pilátova: „já na něm žádnou vinu nenalézám.“ (J 18,38) a slova samého Ježíše: „kdo z vás mne usvědčí z hříchu“ (J 8,46).

Oběť je nejstarší formou bohoslužby, která je známa u nejdávnějších národů. Smysl oběti mohl být trojí. Jednak mohla být považována za magický způsob působení na božstvo a současně úplatek. Ovšem toto pojetí se netýkalo podstaty zbožnosti Izraele. Proroci velmi ostře vystupovali proti tendenci lidu chápat oběť takto, vynucovat nebo kupovat si jí Boží milost. Jednak smysl oběti mohl vyplývat z jejího charakteru hoďu, který vytvářel pouta mezi jeho účastníky. Bůh byl účastníkem tohoto stolování, část obětního zvířete (tuk, kosti, vnitřnosti) byla spálena, a to byl

právě díl určený božstvu a jím zkonzumovaný. Společným stolováním se vytváří jednota účastníků hostiny, tedy i jednota s Bohem, a Bůh měl moc vstoupit nebo nevstoupit do této jednoty, jak to vidíme např. v Eliášově oběti na hoře Karmel (1Kr 18). Toto pojetí není v Izraeli nelegitimní, pokud je zcela prosto magického odstínu.

Ovšem základní smysl oběti v Izraeli vyplývá z prolití krve. Krev byla odedávna považována za princip života a krvavé rituály upevňovaly pokrevní svazky mezi vykonavateli a božstvem, vtěleným v obětní zvíře nebo jím symbolizovaným. V Izraeli ovšem Bůh byl nad zvířetem i nad jeho krví, která však byla principem života, očišťujícím a uzdravujícím. Jí se totiž vlévá nový život tomu, co zmrtvělo nebo bylo porušeno. „V krvi je život těla. Já (Bůh) jsem vám ji určil na oltář k vykonání smířčích obřadů za vaše životy. Je to: pro život, který je v ní, se získává smíření.“ (Lv 17,11) „Podle zákona se skoro vše očišťuje krví a bez vylití krve není odpuštění.“ (Žd 9,22) Ve Starém zákoně se setkáváme s uzdravováním země (2Pa 7,14), uzdravováním oltáře (Ex 29,36), a to tím, že bude kropen obětní krví. Takto se kropením očišťuje a tím uzdravuje celý chrám i ti, kdo se v jeho nádvoří shromáždili. Očištění a uzdravení pro Boží lid se spojilo s jeho shromážděním v chrámě a kropením obětní krví. Ale potom Izraelci o svůj chrám přišli, neboť byl zničen.

Avšak ve chvíli, kdy je chrám zničen, sám Izrael se stává Božím chrámem (srov. 1K 1,16), očekává očištění a uzdravení novou obětí. Celá devátá kapitola listu Židům objasňuje smysl starozákonní oběti a její vztah k oběti novozákonní, kde nalézá rozdíl v hodnotě oběti, nikoliv v jejím smyslu, aby totiž ti, kdo byli vyhlédnuti a posvěceni Bohem a poslušně se mu odevzdali, byli očištěni pokropením krví, v Novém zákoně krví jediné oběti – Ježíše Krista (1 Pt 1,2; sr Žd 13,12; Zj 1,5).

Druhý Izajáš prorokuje v době, kdy chrám je již rozbořen a nekonají se v něm oběti, a proto tím snadněji dohlédá k duchovnímu chrámu, v němž bude očištěná oběť. K velikonoční oběti musel být vybrán beránek bez vady (Ex 12,5). Také Hospodinův služebník, jehož krví budou očištěny mnohé pronárody, je prost vad, jež by ho mohly jako očištnou oběť znehodnotit: nedopustil se násilí, v jeho ústech nebylo lsti.

Na hebrejském pojmu *ʿāšām* – oběť smíření za vinu, které se někdo dopustil zlým činem (Gn 26,10; Jr 51,5; Ž 68,22), nebo věc, kterou se usmíruje krádež (1S 6,3n) či zaviněná škoda (Nu 5,7n), je důležité to, že neoznačuje sumu náhrad nebo odčinění. Podle Nu 5,7n už před tím, než se oběť přinesla, měl obětující nahradit způsobenou škodu poškozenému s dvacetiprocentní přírůžkou a teprve po nahrazení škody přinesl oběť jakožto akt smíření s Bohem a pokání (srov. Lv 19,21). Vylučuje to jasně pojetí oběti jakožto satisfakce.

Zatímco první polovina verše 10 ještě mluví o služebníkově rozdrčení a položení života, druhá polovina téhož verše již zdůrazňuje jeho dlouhý život a dočkání se potomstva a současně zdar Božímú záměru služebníkem uskutečňovaného. Řada exegetů zde nachází svědectví o služebníkově vzkříšení. Služebníkova oběť je očiš-

těním a vyléčením i od smrti. Mnohých, ale i sebe sama, protože je-li přemožena nemoc smrti, je přemožena i v tom, kdo je obětí.

První polovina verše 11 zní doslovně: „od útrap duše své spatří, nasytí se.“ Překladaelé zpravidla doplňují, co Hospodinův služebník spatří a čím se nasytí. Septuaginta doplňuje, že spatří světlo. Nejjednodušší je verši rozumět tak, že služebník spatří to, co vzešlo z útrap jeho duše (života, hebrejský výraz nefesh může znamenat nejen duši, ale i mysl, vůli, život, životní sílu, cit i lidskou bytost), a tím se nasytí – dosáhne ukojení (srov. Mt 5,6). Výstižný překlad kralické bible: „...z práce duše své uzří užitek, jímž nasycen bude...“ Zde se nám nemohou nepřipomenout slova Pána Ježíše: „Můj pokrm jest, abych činil vůli toho, který mne poslal, a dokonal jeho dílo.“ (J 4,34).

A co je vlastně to velké, co vzešlo ze služebnickových útrap a čím byl nasycen? Krátce bychom to mohli nazvat ospravedlňujícím poznáním. Doslovný překlad z hebrejštiny by zněl: v poznání jeho (jej, svém) způsobí můj spravedlivý služebník spravedlnost mnohých.“ Je zde opět nám už známé z téhož oddílu „da= at“ = poznání, o kterém víme, že to není poznání jen spekulativní, ale znamená prožívání poznaneého, osvojení, ba jednotu s ním. Z textu není zcela jasné, jde-li o poznání, kterého dosáhl Hospodinův služebník, nebo poznání, jehož je objektem, tj. mnozí se stanou spravedlivými tím, že poznají spravedlivého Hospodinova služebníka, anebo tím, že spravedlivý služebník dosáhne poznání a jim je odevzdá. Svým obsahem se obojí navzájem příliš neliší. Zřejmě Hospodinův služebník splnil to, co na něj bylo vloženo: vychoval pronárody ku pokoji, a to tak, že ve své smrti usmrtil nemoc jejich nepravosti a takto očistěným sdělil své poznání, jež je činí spravedlivými a přivádí k pokoji – šalom – plnosti blaha v Bohu.

V závěru verše 11 je ještě jednou opakovaná myšlenka, že on, Hospodinův služebník, vezme na sebe břemeno jejich nepravosti. Proč opakuje prorok něco, co krátce předtím jasně vyjádřil? Smysl obnoveného sdělení je ve velkém důrazu na podmět v tomto dovětku, jakoby prorok ujišťoval o čemsi takřka neuvěřitelném, že břemeno nepravostí mnohých ponese on, právě on (k vyjádření osoby v hebrejštině stačí příslušný slovesný tvar, zde je přidáno k zdůvodnění osobní zájmeno, ač je podmět důrazně vyjádřen i slovosledem), spravedlivý služebník, obdařený poznáním a sdělující poznání.

Závěrečný 12. verš je rekapitulací sdělení celé písně. Ti mnozí ospravedlnění se stanou služebnickovou družinou, která s ním bude sdílet plody jeho obětního činu. To chtějí zřejmě vyjádřit slova o podílu mezi mnohými a dělení kořisti s četnými – bude mnoho těch, kdo služebnickovou obětí dosáhnou spásy. Při zmínce o dělení není důkaz na zmenšení kořisti dělením, ale na množství účastníků. Právě v tom bude veliký úspěch služebnickova činu, že bude mnoho těch, kdo jím budou zasaženi, že jeho oběť nebude přinesena marně.

Poslední slova oddílu zopakují prvky služebníkovy oběti: Obnažil svůj život vstříc smrti, mezi nevěrníky byl počítán, nesl hřích mnohých, dal se srazit mezi nevěrné. V pozadí zmínky o obnažení vstříc smrti je snad starověká představa o odložení šatu při vstupu do podsvětí. Tak se například obnažila, když vstupovala do říše mrtvých, podle starověkého mýtu bohyně Ištar. Poslední slova oddílu „a dal se srazit mezi nevěrné“ překládá Vulgáta „a k nevěrným se obrátí“. Jako by se tímto pochopením textu odhalovala druhá stránka služebníkovy kontaktu s nevěrnými: ne aby zůstal mezi nimi sražen, ale aby je vyvedl z jejich nevěrnosti – k poznání, ke spravedlnosti, k životu.

*Tajemství starozákonního proroctví
(Radivoj Jakovljevič, Izajášův Ebed Jahve a smysl jeho utrpení, Fontána 2005)*

O pokání Kainově

O tom, jak se stal Kajin kočovným pobudou, je tento příběh. Pobudou, který se nakonec přeci jen usadil – v Pobudově. Kočovníci jsou lidé bez domova, kteří táhnou krajem, pěšky nebo na vozech. Kdybychom četli v Bibli dál, jako by se příběh opakoval, i Kajin poznal svou ženu, ta otěhotněla a porodila syna (Gn 4,17). Kajinovi potomci se stávají praotci těch, kdo přebývají ve stanech (20), ale také všech, kdo hrají na citeru a flétnu (21), všech muzikantů, ba primášů; a také praotci všech řemeslníků, kteří obrábějí měď a železo (22), tedy všech kotlářů a brusičů nožů a nůžek. Všech, kteří přitáhnou do vesnice, a obyvatelé zahánějí slepice do kurníků a sundávají prádlo ze šňůr. Všech, co jsou doma „na východ od ráje“ a „do ráje“ podnikají spanilé jízdy, jednotlivě, ale spíše po celých rodinách, než je celníci začnou vyndávat z letadel ještě na domácích letištích.

Vznětlivý Kajin, jenž je vzteky mimo, jemuž poklesla tvář, jenž pozbyl všech civilizačních korektiv. Na počátku to myslel dobře, vždyť na nápad dát Hospodinu dar přišel on, Kajin, ale pak se to speklo – a najednou: „Kde je tvůj bratr Havel?“

Kde je tvůj bratr Havel? Jak opar se vznášá příběhem, slova v něm nepromluví, přišel pozdě a odešel brzy. Havel v tom příběhu není skutečná postava, které bychom se mohli zeptat, postava, která by nás o něčem poučila. Havel je marnost a přelud, je kulisa, příběh není vlastně o Kajinovi a Havelovi, ale o Kainovi a o zemi, která už Kajina nechce, které dříve sloužil, ale stala se nechťenou svědkyní jeho hříchu, ba co víc: prolitím Havlovy krve byla znásilněna ke spoluúčasti na hříchu. Ne mezi Kajinem a Havlem ani mezi Bohem a Kajinem, ale mezi Kajinem a zemí se otevřela nepřekonatelná průrva: „Proklíná tě země, jež musela otevřít ústa a spolknout z tvé ruky potomstvo tvého bratra. Až jí pak budeš sloužit, už ti nedá svou sílu. Budeš na světě kočovným pobudou,“ říká Kajinovi Hospodin.

A my se ptáme: Kde je náš bratr Kajin? Kajin, velký Kajínek. V příběhu zabil bratra, syna člověka. I když se vykladači snaží najít nějaký náznak toho, proč neshlédl Hospodin milostivě na jeho oběť (nedal to nejlepší, nemyslel to upřímně...), přilíh se to nedaří. Prostě tu trčí křivda. A v tom je Kajin docela náš člověk, všech nás, kteří bojují o místo na slunci: jeho startovní čára je posunutá dozadu, něco mu bylo upřeno, něco druhým závidí. A z té závidi páchá zlo. Mohl jednat jinak? U dveří se válí hřích a mlsně po tobě pokukuje; po tobě, který ho máš zvládnout: (7). Zvládne to člověk, nebo nezvládne nečinít hřích? To je základní otázka, která provází celé biblické – a tedy celé lidské – dějiny. Otázka, která se klade kdesi v kořenné půdě našich bytostí, kdesi v krajině, která je ještě dál, než kam jsme schopni vrátit se svým individuálním vědomím.

A bible říká: ano, můžeme se na obecné rovině ptát, jestli člověk zvládne nepáchat zlo. Měl by to zvládnout. Ale zlo spáchal. A páchá. Kajin je náš člověk, všichni jsme Kajinovci, větší nebo menší, všelijak vzdálení od svého určení. Vždy se najdou lidé, kteří to měli lehčí než my, vůči nimž jsme v nevýhodě. Vadí nám, jsou-li před námi. Rozčilují nás svou bezstarostností, zatímco my se namáháme. Příběh o Kajinovi je proto na začátku Bible, že popisuje stín každého z nás, stín, který si neseme a kterému bible říká hřích. Bible nám i Kajinovým příběhem připomíná, že máme každý hřích na zápraží, za dveřmi, a on po nás mlsně pokukuje. Tím hříchem je nevíra, která svou nejistotu hojí potápěním druhých a pak se ještě ptá, zda je snad jejich strážcem?

Nevíra, že nebudu mít, co si sám neurvu a nezajistím. Nevíra, jejímž opakem je víra. Kde se ty dvě rozdělily? Kde se Kajin přiklonil k nevíře? Když přestal věřit v Boží milosrdenství. Když z onoho při zemi se plazícího kouře údajně „odmítnuté“ oběti došel k závěru, že ho Hospodin nemá rád. Může ale nyní, zprostředka hříchu, ještě doufat v Boží lásku?

Jeden midraš vypráví o tom, jak se Kajin potká se svým otcem Adamem ve chvíli, kdy odchází po rozhovoru s Hospodinem do země Nód, do onoho Pobudova. „Tak co, jak dopadl tvůj případ?“ ptá se Adam svého syna. „Dobře,“ odpoví Kajin, „dostal jsem jen polovinu“. Dvakrát totiž v našem textu padlo slovo kočovný pobuda, hebrejsky ná vá-nád, zatímco na konci čteme: „Usadil se v zemi Nód.“ Jestliže se usadil, pozbylo sloveso kočovat účinnosti. Usadil se sice v Nódu, v Pobudově, ale usadil. Trest je poloviční. „A jak jsi toho dosáhl?“ ptá se udiveně Adam. „Inu, činil jsem pokání a Hospodin mi můj hřích odpustil.“ „Že jsem to tehdy nevěděl,“ povzdychne si Adam a oči se mu zaroší vzpomínkou na Eden, „byl bych ho činil také“.

Na rozdíl od Adama a spolu s Kajinem křesťané cosi o pokání vědí.

Petr Sláma (z knihy Při brodu Jabok, Sborník pro Mireiu Ryškovou, Praha 2001)

Pověření křesťanského sboru

Apoštol Pavel píše křesťanům: „I vy buďte živými kameny, z nichž se staví duchovní dům, abyste byli svatým kněžstvem a přinášeli duchovní oběti, milé Bohu pro Ježíše Krista.“ (1. Petrova 2,5)

Není úkolem křesťanského sboru budovat domy z kamenů. Má být domem z živých kamenů, společenstvím lidí. Budovy musí proto sloužit lidem. Nikoli naopak. Když se sbor ptá: Jakou budovu potřebujeme?, potřebuje vizi. Má se sám sebe ptát: Jak chceme sloužit Bohu a lidem?

Na křesťanské víře je dobré – zvláště v její evangelické podobě –, že Boží jednání je na prvním místě. Naše činnost ve sboru smí a má být jen odpověď na Boží lásku. Apoštol Jan to vyjadřuje přesně: „V tom je láska: ne že my jsme si zamilovali Boha, ale že on si zamiloval nás a poslal svého Syna jako oběť smíření za naše hříchy.“ (1. Janova 4,10) Každý křesťanský život – i život sboru – staví na tom, že jsme skrze Krista přijali odpuštění hříchů. Na druhou stranu je to jen marná snaha, pokud chce člověk Bohu něco dát, aniž by se sám nechal obdarovat.

Existuje jedna stručná a pregnantní formule pověření sboru. Pochází z michalského bratrstva z 20. století a je tak dobrá, že by si člověk mohl myslet, že pochází z prvotní církve. Zní:

Leiturgia – Martyria – Diakonia

Chválení Boha, liturgie, je základní úkol sboru. Pokud se tedy sbor setkává jen k bohoslužbám – aniž by byl činný i misionářsky či diakonicky –, neznamená to, že se sbor odklonil od světa. Naproti tomu postupně přestává být sbor sborem Kristovým, jestliže se již neschází k bohoslužbám. Na bohoslužbách je důležité, že nesloužíme Bohu našimi modlitbami a sbírkou, nýbrž on nám slouží svým slovem a svátostmi. Abychom skrze čtení z Bible, kázání, útěchu z odpuštění hříchů a skrze Večeři Páně poznali a pochopili, že Bůh myslí mě osobně, že jsem jeho dítě.

Pokud mám zkušenost s tím, že se mě Ježíšova přítomnost osobně dotýká, snímá moje břemena a činí mě radostným i ve všední den, pak to mohu dosvědčit i ostatním lidem. Pak s nimi můžu bez problémů mluvit o víře. Mohu je pozvat na bohoslužby, biblickou hodinu nebo vzdělávací kurs o víře. Samozřejmě by sbor měl být příjemným místem, které má dobrou akustiku, v zimě se dá vytopit, s přísunem čerstvého vzduchu a s nabídkou nedělní školy pro děti. To vše může zjednodušit naše svědectví o Boží lásce.

Stejně tak může naše služba, diakonie, vycházet pouze z Božího daru – z evangelia o Ježíši Kristu. Nucená láska není láska. Proto diakonii předchází to vědomí, že jsme obdarováni. Diakonie se děje především v rodině každého křesťana. Pokud jsem byl nad to Bohem obdarován další silou a časem, můžu být aktivní i v širším okruhu. Tato diakonie má být stejně tak svědectvím o Ježíši Kristu a být spojena s nenuceným pozváním. Největším darem křesťana pro jeho bližní je, když je upo-

zorní na Ježíše Krista. Velmi silným znakem diakonie je, když sbor ve svých prostorách nabízí aktivity pro různé skupiny, jako např. programy pro děti a rodiče. Zde není třeba mnoha slov, aby byl vyjádřen zdroj této služby.

Když se sbor každý týden setkává kolem svého Pána a nechává se jím obdarovat a vyslat, pak plní své pověření a má budoucnost.

David Keller

dějiny

Misie obnovené Jednoty bratrské v jižní Africe na přelomu 18. a 19. století Aneb prameny k misijní činnosti

Po Bílé hoře odchází z našeho území především nekatolicky smýšlející šlechta a měšťané. Prostý lid začíná odcházet do exilu v důsledku tíživého poddanství až v nově nastolených podmínkách ve dvacátých letech 18. století. Za vlády císaře Karla VI. (1711–1740) totiž dochází v českých zemích k opětovnému zesílení rekatolizace. Náboženské hnutí bylo v této souvislosti neseno nejprostšími, sociálně nejnižší postavenými obyvateli našich zemí. Tito noví exulanti odchází především do oblasti dnešního Slovenska, Slezska a do Saska.

*Pohled na Ochránov (Herrnhut)
v Horní Lužici*

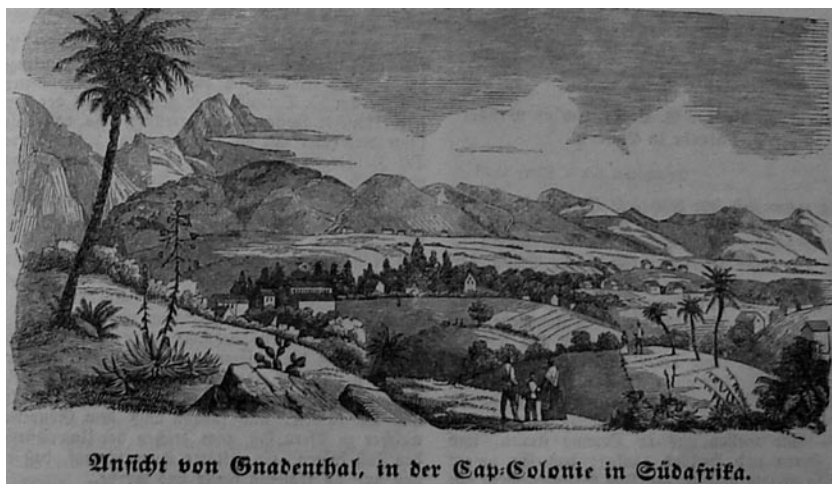

Kristián David

Mnoho skupin exulantů z našeho území splynulo v cizím prostředí s tamními evangelickými církvemi. Skupina emigrantů z oblasti fulneckého kraje (především z Těšína a Suchdola nad Odrou), která byla vedena tesařem Kristiánem Davidem ze Ženkavy, si však udržela jistou samostatnost, a dala základ jak pro vznik obce Herrnhut (Ochranov) na území Horní Lužice, tak i pro pozdější samostatnou církev známou pod názvem – obnovená Jednota bratrská.

Sbor, který se v Herrnhutu formuje mezi lety 1722 a 1727, je silně ovlivněn osobností hraběte Mikuláše Ludvíka Zinzendorfa. Jakožto majitel panství, na jehož území zmíněná obec vzniká, se stal Zinzendorf jakýmsi duchovním vůdcem bratrského spolku. Snažil se udržet sbor v rámci saské luterské církve, což se mu nakonec nepovedlo. Po roce 1749 vzniká obnovená Jednota bratrská jako samostatná církev uznaná okolním světem na základě zvláštního britského zákona, která v sobě spojuje určité tradice „staré“, tj. české Jednoty bratrské s německým pietismem, jehož stoupencem byl také hrabě Zinzendorf.

Návaznost ochranovských bratří na starou Jednotu bratrskou je patrná především v účasti laiků na sborovém životě, v důrazu na domácí pobožnosti, duchovní četbu a zpěv, dále v odporu k uctívání katolických světců, v důrazu na svátosti – zejména Večeři Páně, rozčlenění příslušníků do „sborů“, tzn. skupin, které se společně modlily, zpívaly a meditovaly, v neposlední řadě v biskupské ordinaci. Důležitou úlohu v souvislosti s obnovením bratrského episkopátu hrál vnuk Jana Amose Komenského – Daniel Arnošt Jablonský. V letech 1699–1741 byl seniorem polské Jednoty a zároveň dvorním kazatelem berlínským. Prvním biskupem, kterého Jablonský vysvětil, se stal roku 1735 tesař David Nitschmann ze Suchdola nad Odrou. O dva roky později se stal seniorem bratrského spolku sám hrabě Zinzendorf.

Pohled na misijní stanici Gnadenthal (r. 1837)

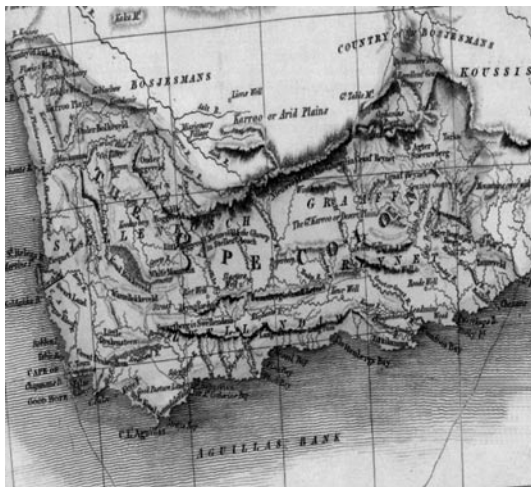
Cílem hnutí nebylo obnovení původní Jednoty, ale duchovní obroda a navrácení k opravdové zbožnosti. Odkaz na starší církev pak dodával nově se utvářejícímu spolku jistý pocit legitimacy, který byl pro přijetí okolním světem, především pak ze strany saské luterské církve, nezanedbatelný.

Rozšíření myšlenek ochranovských bratrů dále za hranice Herrnhutu bylo ovlivněno především demografickým nárůstem zmiňované obce. V důsledku přelidnění byly po roce 1728 budovány nejprve nové osady podle herrnhutského vzoru v Evropě (v oblasti dnešního severního Německa, pruského Slezska, Nizozemí, Dánska, Pobaltí, na Britských ostrovech atd.), na které pak plynule navázalo po roce 1732 zakládání osad a misijních stanic v zámoří (Severní Amerika, Grónsko, Labrador, Karibské ostrovy, Surinam, jižní Afrika, Austrálie atd.). Důležitou úlohu v nutnosti zakládání nových osad hrály i problematičtější vztahy moravanů se saskou luterskou církví. V neposlední řadě byl brán odchod poddaných z českých zemí za nelegální.

Do oblasti jižní Afriky pronikají ochranovští bratři již na přelomu roku 1736/1737. Prvním misionářem v oblasti Kapska se stal Jiří Schmidt z Kunína. V první polovině 18. století ještě nedošlo k založení stálé misijní stanice. Se soustavným budováním africké misie se začalo až po roce 1792. Opravdový rozkvět africké misijní činnosti pak nastal po roce 1806, kdy získává, po předchozí holandské nadvládě, zdejší oblast do rukou Velká Británie.

Jiří Schmidt (1709-1785)

Mapka Kapska z r. 1809

Na počátku 19. století jsou do zmiňované oblasti vysláni z Herrnhutu dva misionáři – Johann Gottlieb Bonatz a Johann Adolf Küster. Spolu s dalšími misionáři působili v tehdejší jediné misijní stanici Gnadenthal u kmene Khoikhoi (Hotento-

ti). Jejich jména jsou však neodmyslitelně spjatá s proniknutím bratrského vlivu do místa zvaného Groenekloof. Zde vzniká roku 1808, na základě jejich průzkumné cesty, druhá misijní stanice obnovené Jednoty bratrské v jižní Africe.

Misijní stanici Groenekloof (*1808, od 1854 Mamre) by měla být v příštích několika číslech NBL věnována zvláštní pozornost. Budeme sledovat spolu se vznikem stanice i životní osudy zmiňovaných bratrů Bonatzů a Küstera. Stěžejním pramenem pro pochopení souvislostí je deník z průzkumné cesty obou misionářů, který se dochoval v Centrálním archivu Moravské církve v Ochranově (Unitätsarchiv der Brüdergemeine, Herrnhut). Je zdrojem informací o jejich putování z misijní stanice Gnadenhal do Kapského města a dále do Groenekloofu. Deník by nám měl přiblížit nejen to, jakým způsobem byly šířeny myšlenky obnovené Jednoty bratrské u místního domorodého kmene Khoikhoi, ale je také dokladem nezbytné komunikace členů Ochranovské církve s místními správními úřady a vedením bratrského sboru.

Skupina žen a dětí z kmene Khoikhoi

Dalšími důležitými prameny, které nám dokreslují životy obou misionářů, jsou především jejich životopisy. Bonatzův životopis byl nadiktován jinému ze spolubratrů, působícímu spolu s ním v tehdejší africké misii. Stalo se tak těsně před Bonatzovou smrtí v roce 1827. Küster, který pobyl v jižní Africe necelých 10 let, svůj životopis

pis sepsal sám. Patrně se tak stalo při plném vědomí, což se také projevilo v rozsahu samém. Zemřel v Neudietendorfu (Durynsko) roku 1833.

Zpřístupnění údajů o struktuře a typologii mimořádného pramenného materiálu uloženého v Centrálním archivu Moravské církve ve vztahu k proniknutí moravanů do oblasti pozdějšího Západního Kapska na přelomu 18. a 19. století je zajímavým a nezbytným předpokladem pro následné srovnání s materiálem uchovaným v jihoafrických archivech a knihovnách. Takovéto srovnání by bylo cenným přínosem nejen pro české, ale i zahraniční archiváře a obecné historiky, teology a badatele. Zájem o činnost a odkaz ochranovských bratří je v nadcházejícím roce 2014 obzvláště intenzivní, a to především díky 250. výročí založení zmíněného archivu v Herrnhutu.

*Mgr. Tereza Daňková
Katedra pomocných věd historických
a archivního studia FFUK*

Období reformace ve slovinských zemích

Do slovinských zemí proniklo reformační hnutí počátkem 20. let 16. století. Slovinské země tehdy patřily pod Rakousko a dělily se na Kraňsko (centrální část dnešního Slovinska), Korutany, Štýrsko a Přímoří. Počátky slovinského protestantismu lze rozpoznat již v pracích terstského biskupa Petra Bonoma (1458–1546). Z Terstu, kam protestantské hnutí přicházelo z Benátek, se pak reformní myšlenky rozšiřovaly dále na slovinská území. Druhým, výraznějším zdrojem šíření protestantismu byla univerzita v Tübingenu, na kterou odcházela studovat řada slovinských intelektuálů. Ohlas reformace se brzy projevil ve Štýrsku – místním centrem protestantství se stalo evangelické gymnázium ve Štýrském Hradci. Ze slovinských zemí se však reformace nejsilněji prosadila v Kraňsku. Už ve 20. letech 16. století zde mělo evangelictví řadu příznivců. Učení reformace zde šířil především Primož Trubar (1508–1586), hlavní a nejvýznamnější představitel slovinského protestantismu. Ve 40. letech už bylo kraňské hlavní město Lublaň převážně evangelické a do konce 70. let se k němu přidala i většina ostatních měst.

Primož Trubar, vůdčí osobnost slovinské reformace, ke své práci získával nejvíce podnětů ze spisů Erasma Rotterdamského. Velký význam pro něj měly myšlenky o potřebě návratu k evangeliu, o niterném prožití víry a rozvíjení vlastního rozumu a osobnosti. Prvními dvěma Trubarovými knihami byly proto Katechismus (Catechismus) a Slabikář (Abecedarium). Obě byly vydány roku 1550 jako první dvě knihy slovinského protestantismu a zároveň první dvě slovinské knihy vůbec.

Roku 1555 navrhl Primož Trubar ustanovení „církve slovanského jazyka“. Zemské stavy návrh přijaly a Trubara ustanovily jako superintendanta nové organizace. Ten ji utvářel podle vzoru církevní instituce württemberské. Nejdůležitějším dílem,

kteře Trubar v této funkci vytvořil, byl církevní řád (Cerkovna ordninga, 1564). Věnoval se formě náboženských obřadů, vznesl požadavek vytvoření sítě slovinských základních škol a používání slovinstiny v náboženských záležitostech. Kniha však byla zkonfiskována a Primož Trubar vyhnán ze země.

Trubar však nezahálel ani ve vyhnanství. Do slovinstiny přeložil tzv. Formulí concordiae, která upevňuje luterské učení. Překlad byl určen pro kraňské, korutanské a štyřské církevní organizace, které se jeho podpisem přihlásily k luteránství.

Období reformace mělo obrovský význam pro vývoj slovinského jazyka a písemnictví. Katechismy, kázání, modlitby, písně a další náboženské texty byly psány slovinským jazykem. Vrcholným dílem je pak překlad celé bible, který pořídil Jurij Dalmatin (1547–1589) a roku 1584 jej vydal ve Wittenbergu. Navázal tak na překladatelskou činnost Primože Trubara, který přeložil evangelia a několik dalších biblických knih. Pro potřeby překladu a výuky jazyka vznikla také řada prací jazykovědných. Slovinský překlad bible byl dílem, které do určité míry zformovalo spisovnou slovinstinu a z kterého čerpalo ještě mnoho dalších generací vzdělanců, umělců a jazykovědců.

Protestantismus se ve slovinských zemích udržel po celý zbytek 16. století, až do období po roce 1598, kdy byli z Lublaně vyhnáni všichni evangeličtí duchovní a učitelé. Následovala léta rekatolizace, která byla zdárně završena roku 1628. Tehdy byla ze slovinských zemí vyhnána i protestantská šlechta.

Období reformace je pro slovinský národ velmi významnou historickou epochou. Napomohla rozvoji vzdělanosti, vývoji jazyka a zahájila kulturně-politické sjednocování slovinského národa a budování národního vědomí. Protestantští myslitelé a veřejní činitelé pozvedli kulturní úroveň slovinského prostředí. Přestože zde byla rekatolizace úspěšná a národ se většinou navrátil ke katolickému vyznání, význam reformace zůstává v jeho vědomí dodnes. O tom svědčí i skutečnost, že Slovinci dodnes slaví Den reformace jako státní svátek (31. říjen – Dan reformacije).

Eliška Bernardová

Pašijní čtení – pašijní hodiny

K výrazné a dobré tradici Jednoty bratrské patří pašijní čtení (pašijní hodiny). Čtené oddíly evangelií, které předcházejí oběti Beránka Božího – Krista, jsou prokládány slokami písní. Sledují Ježíšův příběh od pomazání v Betanii po velkopáteční ukřižování. Velikonoce jsou pro Židy nejpřednějšími svátky, připomínajícími Hospodinu spásu při vyvedení Izraele z Egypta. Tato převratná událost má v životě provázet každého pravověrného Žida. Od dětství se každý s tímto Božím činem seznamuje. Do Jeruzalémského chrámu přicházejí i dalecí poutníci, aby se vděčnou připomínkou dávné události a svátečními obětmi očistili před Hospodinem. Každoročně se to opakuje.

Také my se připravujeme na vrcholné křesťanské svátky – Velikonoce. Mimo jiné tím, že si v postní době připomínáme z evangelií oddíly, které jsou přípravou na oběť Beránka Božího – Krista a sledujeme Ježíšův příběh po ukřižování. Každý rok se to opakuje. Je dobré se soustředit na Ježíšův příběh, abychom porozuměli i jeho oběti a mohli ji přijmout jako východisko pro svůj život.

Jednota bratrská vznikla proto, že se hledači pravé církve chtěli ve svém každodenním životě odvážit plnit zákon Kristův do všech důsledků. Vznikající společenství si dalo označení Bratří a Sestry zákona Kristova, brzy však přijalo výmluvnější označení: Jednota bratrská.

To se odrazilo i na používání znaku Beránka-Krista, který se objevoval od r. 1541 (tzv. Rohův kancionál) na titulních listech bratrských tisků, až se stal symbolem Jednoty bratrské. Ze staré Jednoty přešel přes ochranovské období do současnosti.

Soustředění na Krista bylo a je nejpřednějším důrazem Jednoty bratrské. Proto nepřekvapí soustředěnost na Kristovo utrpení v evangeliích.

Jan Blahoslav připravil k tisku a vydal r. 1571 malou knížečku Evangelia anebo Čtení svatá, kteráž slovu pašije. Obsahuje 17 pašijních oddílů Matoušova evangelia podložených jednoglasou melodií.

J. A. Komenský propojil texty všech čtyř evangelií do 15 oddílů od událostí po vzkříšení Lazara po Ježíšovo pohřbení a připojil k nim vroucí modlitbu. Vynechal polemiku s farizeji a zákoníky a podobenství. Za pašijní oddíly připojil harmonii vzkříšení. Tento spis vydal v Lešně 1631 pod názvem: *Historie o umučení, smrti, pohřbu a vzkříšení Pána našeho Ježíše Krista*.

V r. 1636 připojil k Historii kázání a vydal je pod názvem: Kázání XXI O tajemstvích smrti, vzkříšení a na nebe vstoupení Krista Spasitele světa.

Obojí Komenský vydal v Amsterdamu (v jednom svazku) r. 1663. Jako „špaříček“ bylo toto dvojdílko Komenského vydáno v Berlíně 1757. Vincens Paseka je vydal v Karlíně 1864. Od té doby nic...

Historii Komenského přeložili bratří v Ochanově do němčiny. Dá se předpokládat, že v ochranovské zbožnosti kříže a krve Kristovy měly pašije výrazné místo. Obsah mnoha Zinzendorfových písní i písní jiných autorů tohoto období je určen Kristovým utrpením, smířením s Bohem, vykoupením v oběti Beránkově, mnohé opěvují i rány Kristovy a jeho krev.

Misie Jednoty bratrské tradici pašijního čtení pronesla do světa.

První Eskymák v Grónsku Kajarnak, který uvěřil v Krista, učinil tak ne pod vlivem dokonalých kázání a dogmatických výkladů, ale při prostém předčítání evangelia o Kristově utrpení (při překládání evangelia Janem Beckem). David Zeisberger za svého působení mezi severoamerickými Indiány přeložil delawarským Indiánům mj. Harmonii čtyř evangelií (kolem r. 1750?), která vyšla tiskem. John Hinz na Aljašce přeložil mj. Utrpení Páně podle evangelií (před r. 1927). Bratr Tschoop, Indián z kmene Mohykanů, doporučoval na konferenci v Bethlehemu 1745: „...bratří, kažte

Krista, našeho Spasitele, jeho utrpení a smrt, chcete-li, aby vaše slova nalezla přijetí u pohanů.“

Z Ochranova se dostalo pašijní čtení také do českých sborů. R. 1894 vyšla nákladem Bratrských listů Historie utrpení, smrti, vzkříšení a nanebevstoupení Pana našeho Ježíše Krista. Vychází z Historie Komenského, některé oddílky jsou však popřemístěny a doplněny tím, co JAK vynechal z evangelií. Na rozdíl od JAK je tu „Ostatních 40 dnů a Nanebevstoupení“.

V r. 1934 se ujal redakce pašijního čtení Bohumil Vančura a přepsal je v překladu Žilkově s názvem: Poslední dnové Pána Ježíše Krista – Harmonie událostí podle evangelií pro pašijní hodiny. Některé pasáže upravil. Toto čtení je rozvrženo do sedmi částí. Byl vydán zvláštní sešitek písní k pašijním hodinám. Toto čtení bylo čítáno 1x týdně v celé postní době. Ve velikonočním týdnu bylo přidáno ještě čtení velkopáteční. Konalo se dlouhý čas slavnostně a důstojně od 14.30 nebo od 15 hod odpoledne.

V 80. letech bylo Vančurovo čtení převedeno do ekumenického překladu.

Synod JB 1980 se zabýval také otázkou pašijního čtení. Protože se harmonií čtyř evangelií stírá svéráz a zvěstný záměr evangelistů, bylo rozhodnuto vypracovat také pašijní čtení podle jednotlivých evangelií: Matouš a Marek, Lukáš, Jan. Tato čtení mají 4 části. Byly vydány nové Písně k pašijním hodinám.

Poznámka:

V Železném Brodě užíváme nadále harmonii všech evangelií. Lidé nemají v paměti oddíly evangelií podle pisatele. Proto jim nevádí, že svéráz evangelia je „setřen“. Každoročním opakováním čtení ukládá do paměti a to je pozitivní. Po velikonočních čteme také harmonii vzkříšení.

Jiří Polma

unitas fratrum

Světový den modliteb v Albánii

Milé sestry a bratři v Kristu,

s velkou radostí vám chceme sdělit, jak u nás proběhl Světový den modliteb, organizovaný naší církví 7. března 2014.

Tento mezinárodní den, který probíhá každý první březnový pátek, ukazuje svým mottem (Poučená modlitba a činy), že modlitba a čin jsou neoddělitelné.

Letošním tématem byly „potoky v pustině“. Modlili jsme se za naše egyptské sestry, za obtíže a výzvy, s nimiž musí denně zápasit.

Shromáždili jsme se jako obvykle v kostele, poučili se o dlouhém historickém a kulturním dědictví Egypta a slavili bohoslužbu připravenou komisí SDM v Egyptě, s vybraným příběhem o Ježíšovi a samařské ženě.

Bylo požehnáním zažívat a cítit, jak jsme navzdory vzdálenosti duchovně spojeni se všemi sestrami, které se tento den spojily k přemýšlení a modlitbám.

Posíláme vám obrázky této události a přejeme, aby Bůh slyšel naše hlasy z pouště našich životů.

V jeho lásce a pokoji

Lutheran and Moravian Church in Albania

Řeč prezidenta Nelsona Mandely na Synodu Provincie Moravian Church v Jižní Africe 10. července 1998

Nelson Mandela (18. 7. 1918–5. 12. 2013), nedávno zesnulý prezident JAR a nositel Nobelovy ceny míru. Byl přes 20 let vězněn na Robben Islandu, místě, kde kdysi (polovina 19. stol.) Jednota pečovala o kolonii malomocných. Za apartheidu tam bylo vězení, nyní je tam rezervace zvěře. Tento pozdrav přednesl na synodu, který potvrdil spojení obou jihoafrických provincií v jednu.

Dovolte mi, abych vám co nejpřímněji poděkoval za pozvání být s vámi při této příležitosti. Má to pro mě zvláštní význam, protože, jak se dovíte, v roce 1995 jsem se rozhodl přejmenovat své úřední sídlo v Cape Town (Kapském Městě) na Genadendal, kde byla založena první bratrská misie v jižní Africe.

Vy právě oslavujete 261. výročí Moravian Church (Jednoty bratrské) v Jižní Africe. Můžete se s hrdostí ohlížet na více než dvě a půl století spolupůsobení k rozvoji našich lidí, jak duchovně, tak sociálně. Také v nedávných dobách hrála Moravian Church důležitou úlohu v boji proti apartheidu.

Z mé misijní výchovy sám osobně vím, jak významné jsou církve v zemi, kde vláda nepřijímá odpovědnost za vzdělávání a výchovu většiny populace. Všichni také

víme, že ušlechtilé hodnoty, které jsou upevňovány takovým vzděláváním, zásadami spravedlnosti, vzájemného respektu a tolerance, se bez boje nestanou částí naší sociální reality.

Bylo snad nevyhnutelné, aby právě církve jako vaše zakusila separaci mezi svými členy, kterou historie naší země vnesla do každé oblasti života. Bylo proto přirozené, když se Moravian Church před několika málo lety rozhodla stát se opět jednou církví a musela také překonávat následky mnoha let ideologie a vynucené separace. To vyžaduje mnoho tvrdé práce, respektu a úcty jednoho ke druhému, aby se změnila jazyková rozmanitost a kultura v naší zemi ve zdroj síly, která je reálná, spíše než aby byla prostředkem vytvářejícím rozdělení a nedůvěru, jak to dělal apartheid.

Je proto zvláštní radost se dovídat, že jste právě akceptovali a přijali novou ústavu, která pevně ukotvuje a zachovává jednotu církve. Oceňujeme vzájemně dohodnuté úsilí vaší církve překonávat ve vašich společenstvích rozdělení, které vytvořila naše sociální a politická minulost. Je to praktický a cenný příspěvek k vytváření národa a posiluje nás dokonce k větším dnešním a zítřejším úkolům.

Bratrské nadšení pro blaho, hluboké porozumění pro důležitost výchovy a vzdělání a věnování se duchovnímu a sociálnímu rozvoji jsou neocenitelné přínosy, když se stavíme čelem k těmto výzvám.

Synodní téma „Nový začátek“ je i pro nás skutečnou inspirací. Říká nám, že náš národ má důvěryhodného partnera v našem úsilí obrátit Jižní Afriku v zemi našeho snu.

*Moravian Messenger 2014
přel. M. Ulrichová*

náš seniorát

O projektu Praga –Haiti

V posledním období se nám naskytlo několik příležitostí uspořádat na faře v Potštejně cestopisné přednášky o cestování po Albánii, Makedonii, Grónsku, Gruzii, Dálném východě a poslední přednáška byla z Haiti. Slova přednáška, beseda, povídání, promítání mohou někdy návštěvníky spíše odradit, ale myslím, že překonání prvotního „odporu“ se vyplácí. Všechny tyto akce byly velmi dobře podané a neby-

lo to jenom „nějaké promítání obrázků“, ale poutavé vyprávění o životě v zemích, kam se málokdo z nás dostane. Každý z přednášejících nám předal část svých pocitů z cesty. Ať to byli nadšení cyklisté, kteří procestovali na kolech Albánii, Makedonii a naposledy Gruzii, nebo studentka, která se vydala na dvouměsíční cestu po jihovýchodní Asii – do Malajsie, Singapuru, Thajska a na Taiwan, a manželé Klempířovi, kteří v Grónsku „objevili“ moravskou církev a stali se propagátory nejen milovaného Grónska, ale právě moravské církve a hledají v archivech, točí dokumenty a píší knihy.

Ráda bych se zastavila u poslední přednášky o Haiti. Název byl po dohodě s přednášejícím Ivo Roškaninem: Haiti, černá perla Karibiku. Věděli jsme, že téma přednášky se bude točit kolem hloubení studní na Haiti, ale myslím, že výsledek předčil očekávání. Profesionálně podané poutavé vyprávění o zemi, o které skoro nic nevíme, a když, tak z katastrofických zpráv.

Vyprávění o zajímavém projektu, který vznikl z potřeby vody a z odvahy a nadšení lidí, kteří měli nějaké plány se svým životem, se svým zaměstnáním, ale využili výzvy, která se naskytla a začali činnost, o které nikdo z nich nikdy neuvažoval.

V malém městečku Jablonném na Orlicích vzniklo občanské sdružení zaměřené na mimoškolní a podnikové vzdělávání. V něm několik mladých lidí, kteří si vytvořili profesi ze svých zájmů – pořádání outdoorových aktivit, stavění lanových center, pořádání teambuildingů a workshopů pro podniky a jiné aktivity. Projekt Praha – Haiti o kterém bude řeč, je naprosto odlišný. Na počátku projektu byl rozhovor Martina Strouhala, zájmového dokumentaristy a pozdějšího autora několika publikací o Haiti, se zábrežským děkanem P. Františkem Eliášem, že se bude stavět nemocnice na Haiti, jestli nechce jít do toho s nimi. Martin Strouhal v tom viděl zajímavou příležitost k natočení nějakého dokumentu a zaujalo ho to i jako cestovatele.

Bylo to v r. 2004 a další rok už se zúčastnil výpravy, do které se nejprve nedostal a o odletu na Haiti se dozvěděl 3 dny předem. Narychlo odlétal do země, která je na seznamu „nedoporučených destinací“. Nikdo nevěděl, do čeho jde, v neznámé zemi je čekal mladý misionář, katolický kněz, Roman Musil, který už nějakou dobu na Haiti působil. Samotná cesta byla velmi zajímavá a plná dobrodružství (zpoždění letů apod.). Setkání s Romanem se za trochu dramatických okolností podařilo v hlavním městě a následovala cesta do místa jejich pozdějšího působení na severní části ostrova. Z této první cesty si Martin odvezl odhodlání hloubit studně na Haiti, protože to bylo nutné a možné. Konkrétní pomoc, která zajistí okamžité zlepšení života chudých obyvatel této nádherné, ale zubožené země.

Haiti, poznamenané ne zcela příznivým historickým a politickým vývojem, je země chudá, plná nepokojů a násilí, je to překladiště drog a rozdíly mezi chudými a bohatými jsou obrovské. První obrázky nám spíš připomínaly Afriku. Zvláštní na první pohled je různorodost obyvatelstva – na Haiti se mísí mnoho černošských ras, afričtí otroci byli záměrně umísťováni tak, aby si mezi sebou nerozuměli. Je až s podivem, jak si člověk nese hluboko v genech chování předků, protože některé rysy v chování a způsob života jsou stejné jako v Afrických zemích, odkud byli předci těchto lidí násilně odvečeni. To se člověk nenaučí.

Martin se vrátil s odhodláním sehnat lidi, peníze, nakoupit techniku a vypravit se co nejdříve na Haiti a začít vrtat. To, co se vejde do jedné věty, nebylo tak snadné, ale podařilo se. Vybralo se od dobrovolných dárců tolik peněz, že se mohla zakoupit legendární Praga V3S, sehnat povolení, přepravit auto na Haiti, pronajmout nebo koupit vrtné zařízení a začít hloubit studny. K prvnímu nákladáku přibyl ještě jeden

i s vrtnou soupravou a navíc trochu kuriózní sponzorský dar od Magistrátu hl. města Prahy – terénní vůz Santana, který byl původně určen pro městské strážníky, ale po vlně protestů se ho město raději zbavilo. Pro zajímavost – půl roku čekala pragovka v přístavu na proclení a to prý bylo bleskově vyřízeno. Jaký je aparát v zemi, tak to v té zemi chodí. Těžce. Ale výsledky se dostavily.

Na Haiti Češi vyhloubili desítky studní a kdykoliv tam přijedou, udělají údržbu nebo opravu, aby sloužily dál. Haiťané neopravují. Cena jedné studny přijde na 130 000 Kč a jsou hrazeny z darů převážně z České republiky. Martin netušil, že to, co dělají, bude v blízké budoucnosti ještě potřebnější – přišlo zemětřesení a už tak chudá země se dostala do obrovských problémů. Při zemětřesení zemřely tisíce

Haiťanů a na následky cholery dalších 5 000. Přesto se nikdo nevzdává a humanitární organizace tam působí dále.

Můj článek může vyznít trochu pesimisticky, ale to nechci, snažím se jen stručně popsat, o čem byla přednáška a zestručňuji natolik, že vyniká to negativní, ale ta přednáška taková vůbec nebyla. Moje osobní postřehy jsou:

1. Nadšení pro věc lidí, kteří si nepotřebovali nic řešit, byli osloveni potřebou druhých a šli do toho a nelitují. Že našli smysl v tom, co dělají, je patrné z toho, že ani po několikáté cestě neztrácejí elán a chystají další výpravy.

2. Smysluplná humanitární pomoc – od „zdroje“ přímo k člověku. Nenásilná propagace humanitární práce – velmi profesionálně podaná přednáška (nikoliv líbivá podbízivá akce).

3. Úloha církve – dávám to jako třetí bod, ale ani jeden bod nemá větší či menší význam. Zaujala mě praktická úloha církve v každodenním životě.

Často si klademe otázku, jaká je úloha církve, čím se církev má zabývat a nemá zabývat, je-li to či ono úloha církve, nebo tohle určitě už úloha církve není, a tady byla jasná odpověď. Přednáška byla směřována k hloubení studní, ale kdykoliv byla zmínka o zázemí, o jednání s úřady nebo místními lidmi, byla zmíněna církev. Skupina, která vyjela s pragovkou už ke konkrétní práci, měla kontakty s katolickou církví, ale nevystupovala pod hlavičkou církve. S realizací projektu se obrátili na občanské sdružení Fidcon, jehož pracovníci věděli, že se na církev mohou obrátit. Jeli do konkrétního místa za Romanem Musilem, od něj byl impuls ke konkrétní pomoci – je potřeba zajistit lidem vodu. Znal místní poměry a pomohl. Potom už působili na jiných místech. Kdykoliv potřebovali pomoc, hledali v místě církev, protože v církevním zařízení – ať už je to klášter, nebo menší farnost, našli ubytování, pohoštění a cenné rady. Podařilo se jim dlouhodobě parkovat na území kláštera a ve farnostech mohli vyhloubit studny nebo poskytnout jinou pomoc doporučeným potřebným lidem.

Ředitel sdružení Fidcon Ivo Roškanin nám přijel promítnout filmy a fotografie z několika jeho výprav na Haiti v rámci propagace projektu. Projekt Praga – Haiti má už takový kredit, že jejich práci si objednávají bez předsudků a s důvěrou i zahraniční společnosti. V místě snadněji čelí byrokracii a neochotě úřadů. V naší zemi je veřejná sbírka podporována a jsou významní sponzoři, kteří mají k projektu důvěru, protože vidí, že peníze nejsou utápeny v nesmyslném aparátu nebo nemizí někde bez výsledku.

Přednáška, podle četných dotazů a diskuse, se líbila a byla přínosem pro každého z nás, kdo jsme se zúčastnili. Dobrovolné vstupné bylo věnováno na podporu projektu.

Pokud vás projekt zaujal, můžete si vyhledat bližší informace na www.praga-haiti.cz

Jana Neimanová

Rovensko pod Troskami

Rovenské radosti, ale i chvíle neradostné, chtělo by se dodat. Takový je život u nás pod Troskami v Českém ráji.

Naše návštěva u partnerského sboru v Drážďanech nás naplňuje radostí a vděčností ještě dnes. Malý autobus Roveňáků a krásný letní den, úžasné přijetí, perfektní průvodkyně, to vše nám běží v srdcích. Také společná zpěvní hodina v kostelíku a večere na sborovém dvorku je v našich vzpomínkách. Prožívali jsme Jednotu bratrskou v praxi navzdory jazykové bariéře.

Podobné radostné chvíle jsme zažívali i u nás v Rovensku, když nám bylo dopřáno uvítat dva zájezdy z Hamburku a konfirmandy z Dráždan. Začátek školního roku pro nás znamená vstup do kroužkového koloběhu. Úterky a středy patří dětem. Letos jsme se posunuli k mladším. V úterý chodí 4. třída, ve středu 2. třída. Je to takové dobrodružné setkávání – nové děti, nové rodiny.

Jak přitažlivá je církev pro dnešního člověka? Je dobré do toho jít, i když efekt plných sborových lavic v neděli se nekoná. Ne, že by vůbec! Naše vánoční divadla bývají hojně navštívená, rodinné bohoslužby také a přednášky rovněž. Zvláště vzpomínáme na br. faráře Jana Čapka, loňského roku to byl Franz Kafka a v letošním roce J. W. Goethe. Oba byli velmi srozumitelně představeni.

Máme radost i z nedělních návštěv. Naše milá sestra Ing. Marie Hadincová nás potěší také u stolu po shromáždění, když nám radí, jak pečovat o zahrádku. Manželé Suškovi přiblíží život v Praze. A tak nejsme zapomenuti a to nás těší.

Prožíváme i chvíle neradostné. Nemoci, ale i uzdravení, poslední rozloučení, ale i naději života věčného. Jsme vděční Pánu, za to, že nás má rád a my se ho snažíme držet.

H.J.

Příprava nového evangelického zpěvníku

Komise pro přípravu nového evangelického zpěvníku má v současnosti osm členů. Jsou to Romana Čunderlíková, Daniela Švandová, Ladislav Moravetz, Pavel Křivohlavý, Daniel Heller, Ondřej Titěra, Pavel Hanych a předseda Miloslav Esterle.

Základní oblastí práce je dokončování výběru písňového materiálu, jeho shromáždování, hodnocení, úpravy a nová tvorba. V současné době je přijato kolem 600 písní. Bylo již dokončeno probírání základních písňových zdrojů – Evangelického zpěvníku a Dodatku EZ, byla přijata také řada nových písňových a žalmových předloh. Zbývá dokončit výběr písní ze zpěvníku Svítá, probrat dětské zpěvníky (BTS,

Zpívejte s námi atd.), zhodnotit předložené písně z oblasti „tensingu“ a věnovat se písňovému odkazu, který předloží zástupci Ochrany seniorátu. Nakonec budou ještě probírány kánony, zpěvy z Taizé a navržené písně ze zahraničních zpěvníků.

S dokončováním výběru písní pro nový zpěvník úzce souvisí nutnost stanovit správný a přesný hudební i textový zápis každé písně a její hymnologické údaje. Písně jsou zpracovávány do databáze, kde jsou uloženy všechny podklady pro možnost kontroly a určení definitivních verzí zápisů. Tato databáze obsahuje aktuálně přibližně 200 písní. S uloženými podklady pracují dva externí odborní korektoři posuzující správnost zápisů hudební i jazykové stránky písní. Na základě jejich posudků komise přijímá podobu písní, která je již určena pro zpracování do tiskové podoby. Podle podkladů z databáze vznikají také rejstříky autorů a pramenů.

Po korekturách a závěrečném schválení komisí jsou písně předávány k sazbě do grafické podoby pro budoucí zpěvník. Po zvážení všech okolností a srovnání mnoha přístupů byl přijat základní formát a grafická úprava zpěvníku, které vycházejí ze vzoru zpěvníku reformované německy mluvící církve ve Švýcarsku. Bylo zakoupeno písmo LEXICON a notační program FINALE, v nichž další externí odborník vytváří základní tiskové předlohy. Ty pak budou dále zpracovávány ve spolupráci s grafikem synodní rady.

Kromě základního zpracování písní v jednohlasé podobě pro zpěvník bylo započato také shromažďování vícehlasých verzí pro doprovod a tvorbu chorálního. Navíc bylo rozhodnuto vytvořit samostatnou sbírku nářevů opatřených kytarovými akordovými značkami. Pro tuto sbírku bude nutné některé nářevy upravit (transpozice), harmonická struktura kytarových značek nebude odpovídat zcela beze zbytku harmonické struktuře vícehlasých klávesových doprovodů z důvodů určitého zjednodušení.

Dalším okruhem zpracovávaného materiálu pro budoucí zpěvník jsou textové (mimohudební) součásti zpěvníku. Máme za sebou zásadní rozhovor o rozsahu, množství a charakteru použitých textů. Jedním ze základních kritérií byla schopnost textů začlenit se do osnovy budoucího zpěvníku, která je již pevně stanovená a kterou by texty neměly narušit. Součástí jednotlivých kapitol se stanou základní vyznavačské texty církve, modlitby, případně krátké pobožnosti. V úvodních a závěrečných pasážích pak budou vloženy informativní texty, vysvětlující a informační oddíly, seznamy a rejstříky.

V minulém období práce se velmi zintenzivnila spolupráce se synodní radou a UCK. Komise získala z rozpočtu zásadní finanční podporu, která umožnila nákup vybavení pro rozběh práce na sazbě grafických předloh a také úhradu práce tří externích odborných spolupracovníků. Základní postup naplňování jednotlivých kapitol zpěvníku je možné sledovat na internetu – novyzpevník.evangnet.cz. Jednotlivé kroky a rozhodnutí komise jsou konzultovány s vedením UCK a spolupráce probíhá

ve velmi vstřícné atmosféře. V nedávné době byl zpracován harmonogram postupu prací, který směřuje k cíli vydání zpěvníku v jubilejním roce ČCE – 2018.

Prosíme o vaši podporu a přímluvy, práce na novém zpěvníku je velmi rozsáhlá a náročná. Rádi bychom připravili zpěvník, který poslouží v mnoha rovinách života církve pro hluboké a opravdové vyznávání v bohoslužbě sváteční i všední, společné i osobní, veřejné i skryté „v hloubce srdce“.

Miloslav Esterle – předseda komise

z knih

Jiřina Šiklová: Vyhoštěná smrt

Smrt patří k životu, přesto třetina populace o ní nikdy se svými blízkými nemluví. Podle průzkumu agentury STEM/MARK v roce 2011 pro občanské sdružení Cesta domů má 66 % dotázaných obavy z vlastního konce a 59 % uvádí, že je toto téma v rodinách dlouhodobě opomíjeno. 88 % zdravotníků je přesvědčeno o správnosti vést rozhovory o smrti a umírání s dětmi. 95 % oslovených zastává názor, že děti mají vidět své rodiče pečovat o prarodiče. Tři čtvrtiny populace se domnívají, že děti by se měly účastnit pohřbů.

To je jenom několik z uvedených základních faktů ke knížce „Vyhoštěná smrt“, která koncem roku 2013 vyšla v Kalichu paní Jiřině Šiklové, naší velmi dobře známé socioložce publicistce. Se svými 23 kapitolkami by se mohla stát pro nás příručkou na každý den.

Zde malá ukázka jedné zkrácené kapitolky:

„Jak mluvit s umírajícím?“

„Když člověk cítí, že to s ním spěje ke konci, má podle mě právo vysvětlovat to, co prožil, tak jak si to myslel či dodatečně promyslel. My, co jsme jeho blízcí, máme tento jeho blud tolerovat. V klidu ho nechat zemřít i s jeho pojetím a výkladem událostí, na kterých se podílel.“

„A co když třeba vypráví o tom, co dělal za války, jestli spolupracoval s nacisty, nebo později s komunisty, zda někoho udával a podobné věci?“

„To taky, ale to je podíl v takzvaných velkých dějinách. Mám na mysli problémy mnohem osobnější, třeba proč se rozešel otec s naší maminkou, proč ji opustil, proč

natruc a k naší škodě prodal či neprodal to či ono. Proč se naštvál na bratra, na tetu, proč emigroval a podobně. To jsou problémy malých dějin, a ty také prožíváme.“

„Můžeme ho ale jemně, dotazy nebo poznámkou, odvést od sebe samého třeba k tomu, jak druzí, jeho blízcí, budou na jeho smrt reagovat. Kdy jindy bychom měli člověka pohladit, alespoň slovy či svým mlčením, než v době, kdy se s ním loučíme. Tak budme trochu velkorysí. Nezapomeňme, že smrtí končí veškeré plány člověka na jakoukoliv možnou změnu sebe i světa kolem něho.“

„Líp se umírá těm, co sami sebe přijali i s těmi chybami, než těm, kteří si pořád a pořád ještě hájí, vysvětlují ostatním, co udělali a co udělat měli a proč to neudělali.“

„Odhází-li člověk z tohoto světa, ví-li nebo alespoň tuší, že zemře a pak možnost sdělovat něco o vlastní minulosti je pro něho nejdůležitějším námětem konverzace. Je-li to jen trochu možné, dopřejeme mu tuto možnost. Ptejme se a hlavně trpělivě poslouchajme a občas dotazem, přitakáváním připomeňme, že nás to zajímá. A pokud vyprávějící trochu příběh změní, upraví a svůj podíl na tom, či onom zveličí, tak mu to nevyvracejme! Je to jeho jedinečný příběh, tak ať má alespoň možnost sdělit těm nejbližším, jak on sám sebe chce vidět. Upřesňování, upozorňování, že „to tak nebylo“, že se mýlí, nebo mravokárné projevy „jak jsi mohl“ či „jak jste mohli“ opravdu do této fáze vzájemných rozhovorů nepatří. Tváří v tvář smrti na to není či neměl by být čas.

„I když jsme ten příběh slyšeli dříve, nyní třeba umírající bude vidět svůj život trochu jinak. Máme-li jeho důvěru, dozvíme se mnoho o něm, o době, ve které žil, o tom, co prožívá člověk v tomto stadiu, a nepřímo tím o smrti, která nás také čeká. Chce to trpělivost, sympatii k umírajícímu, povzbuzování v tomto vyprávění. Rozhřešení mu nemůžeme dát, ale za sebe samy mu můžeme jasně odpustit, nebo alespoň říci, že ho chápeme a že ten, komu třeba nechtěně ublížil, mu už také odpustil. Případně můžeme přislíbit, že až budeme s dotyčným mluvit, o tomto rozhovoru se mu zmíníme, stejně jako o tom, jak to umírajícího mrzelo. Víc od nás, kteří stojíme u postele toho, kdo umírá, nikdo nečeká. Pokud tohle dokážeme, dokázali jsme mnoho. Udělali jsme něco velice významného pro svého bližního a také pro sebe.“

marie

ráj srdce

Nádhera Kristova v tomto světě

Má třtinu za žezlo, spleť trnů za korunu
a hřeby za šperky, kříž smrti místo Trůnu,
krev za purpurový háv a vrahy za dvořany,
zevlouny za čeledí; a holdem jsou mu rány,
žluč vínem, hudbou řev, jenž drásá jeho sluch.
Hle – nádhera, již zde je obklopován Bůh.

Tam je to jinak

Zde visí na kříži – tam sedí na trůnu,
zde věnec trnový – tam nese Korunu,
zde zbit a utýrán – tam vládne nad vším časem,
zde neotvírá úst – tam mluví jasným hlasem.
Zde žal – tam radost. Nuž, jen vzchop se v srdci svém:
Když trpíš sám ten kříž – i tys tím vítězem.

Kristus nezemřel na kříži poprvé

Že poprvé mřel Bůh tam na kříži? Ach, kdo ví,
což zabít nedal se už tenkrát v Abelovi?

Utrpení Kristovo není zdaleka skončeno

Ach, nedotrpěl Pán v tom pátku golgotském:
Je stále křížován a trpí nocí dnem.

Kříž zjevuje, co je skryto

Jen mírou radosti chceš zkusit duši svoji?
Až kříž ti ukáže, zač tvoje nitro stojí!

Kříž

Je nade skvosty kříž, ten, na kterém pněl Bůh,
co kotva duše mé a těla mého pluh.

*Angelus Silesius: Cherubský poutník
Překlad Miroslav Matouš*